

PRÁVO PRO PERSONALISTY A MANAŽERY

Vysoká škola ekonomie a managementu
2024

Právo pro personalisty a manažery

Seznam autorů:

JUDr. Mgr. Barbora Vlachová, Ph.D.

JUDr. Bc. Peter Brezina, Ph.D.

Recenzenti:

doc. JUDr. Antonín Lojtek, Ph.D.

JUDr. Eva Ambrož Benešová, Ph.D., LL.M.

Copyright © Vysoká škola ekonomie a managementu 2024

Vydání první. Všechna práva vyhrazena

ISBN: 978-80-88502-75-3

Vysoká škola ekonomie a managementu

www.vsem.cz

Žádná část této publikace nesmí být publikována a šířena žádným způsobem a v žádné podobě bez výslovného svolení vydavatele.

Obsah

Seznam obrázků	9
Seznam tabulek	10
Seznam zkratk	11
Značky a symboly v učebním textu	12
Předmluva	13
1. KAPITOLA: ÚVOD DO PRÁVA PRO PODNIKATELE	17
1.1 Co je právo?	18
1.2 Dělení práva	19
1.2.1 Hmotné právo x procesní právo	19
1.2.2 Veřejné právo x soukromé právo	19
1.3 Právo jako nejdůležitější normativní systém	20
1.4 Právní předpisy	21
1.4.1 Ústavní pořádek, mezinárodní a evropské právo	21
1.4.2 Zákony a podzákoné předpisy	22
1.5 Právní normy	22
1.5.1 Závaznost právních norem	23
1.5.2 Působnost právních norem	23
1.6 Kde získávat informace o platném právu?	24
1.7 Důvody pro studium práva	24
2. KAPITOLA: PODNIKÁNÍ	31
2.1 Podnikání a podnikatel	32
2.1.1 Prameny práva	32
2.1.2 Vymezení podnikání	32
2.1.3 Podnikatel jako osoba	33
2.1.4 Spotřebitel	34
2.1.5 Jednání podnikatelů	34
2.2 Živnostenské podnikání	35
2.2.1 Podmínky provozování živnosti	36
2.2.2 Druhy živností	37
2.3 Obchodní rejstřík a obchodní firma	38
2.3.1 Údaje zapisované do obchodního rejstříku	39
2.3.2 Principy obchodního rejstříku	39
2.3.3 Obchodní firma	40
2.3.4 Ochrana firmy	40
2.3.5 Sbírka listin	40

3. KAPITOLA: OBCHODNÍ KORPORACE A JEJICH SPRÁVA	47
3.1 Právo obchodních korporací	48
3.2 Obchodní korporace	48
3.2.1 Osobní a kapitálové společnosti	49
3.2.2 Založení a vznik obchodní společnosti	50
3.2.3 Vklad, základní kapitál a podíl	50
3.2.4 Práva a povinnosti společníků	51
3.2.5 Členové orgánů obchodní korporace	52
3.2.6 Zrušení a zánik obchodní korporace	53
3.3 Veřejná obchodní společnost	54
3.4 Komanditní společnost	54
3.5 Společnost s ručením omezeným	56
3.5.1 Společníci s.r.o., jejich vklady a podíly	57
3.5.2 Orgány společnosti s ručením omezeným	58
3.6 Akciová společnost	59
3.6.1 Akcie a akcionáři	60
3.6.2 Orgány akciové společnosti	60
3.7 Družstvo	63
3.8 Přehledové srovnání právních forem obchodních společností	64
4. KAPITOLA: OBCHODNÍ SMLOUVY	71
4.1 Základní instituty závazkového práva	72
4.1.1 Smlouva	72
4.1.2 Proces uzavření smlouvy	73
4.2 Změny závazků	74
4.3 Zánik závazků	76
4.4 Zajištění a utvrzení závazků	77
4.5 Specifika smluvních typů	80
4.5.1 Kupní smlouva	80
4.5.2 Nájem a podnikání	81
4.5.3 Pachtovní smlouva	82
5. KAPITOLA: SMLOUVY SE SPOTŘEBITELI	87
5.1 Ochrana spotřebitele	88
5.2 Soukromoprávní ochrana spotřebitele	89
5.2.1 Pojem „spotřebitel“	89
5.2.2 Spotřebitelské smlouvy	89
5.2.3 Zneužívající ujednání	91
5.2.4 Soukromoprávní sankce za porušení ochrany spotřebitele	91
5.3 Veřejnoprávní ochrana spotřebitele	92
5.3.1 Terminologie zákona o ochraně spotřebitele	92
5.3.2 Základní povinnosti prodávajícího dle ZOS	92
5.3.3 Veřejnoprávní sankce za porušení ochrany spotřebitele	92

6. KAPITOLA: ODPOVĚDNOST ZA ŠKODU	97
6.1 Odpovědnost za škodu	98
6.2 Zvláštní případy odpovědnosti za škodu	99
6.2.1 Škoda z provozní činnosti	100
6.2.2 Škoda způsobená provozem zvláště nebezpečným	100
6.2.3 Škoda způsobená vadou výrobku	101
6.2.4 Škoda na odložené věci	102
6.3 Bezdůvodné obohacení	102
7. KAPITOLA: NEKALÁ SOUTĚŽ	109
7.1 Právo hospodářské soutěže	110
7.2 Právo nekalé soutěže	111
7.2.1 Generální klauzule	112
7.2.2 Klamavá reklama	113
7.2.3 Klamavé označení zboží a služeb	114
7.2.4 Srovnávací reklama	114
7.2.5 Vyvolání nebezpečí záměny	115
7.2.6 Parazitování na pověsti	116
7.2.7 Podplácení	116
7.2.8 Zlehčování	116
7.2.9 Dotěrné obtěžování	116
7.2.10 Porušení obchodního tajemství	117
7.2.11 Ohrožení zdraví a životního prostředí	117
7.3 Ochrana proti nekalé soutěži	117
8. KAPITOLA: ŘEŠENÍ SPORŮ	123
8.1 Řešení sporů před soudem	124
8.1.1 Soustava obecných soudů v České republice	124
8.1.2 Průběh řízení	125
8.1.3 Opravné prostředky	126
8.2 Výkon rozhodnutí	128
8.3 Mimosoudní řešení sporů	129
8.3.1 Rozhodčí řízení	129
8.3.2 Mediace	130
8.3.3 Alternativní řešení spotřebitelských sporů	130
9. KAPITOLA: PRACOVNÍ PRÁVO (EXKURS)	135
9.1 Pracovní právo – pojem a prameny	136
9.2 Pracovněprávní vztahy	137
9.3 Pracovní poměr	138
9.3.1 Postup před uzavřením pracovní smlouvy	138
9.3.2 Pracovní smlouva	139
9.3.3 Změny pracovního poměru	140
9.3.4 Skončení pracovního poměru	141
9.3.5 Zkušební doba	142
9.3.6 Neplatné rozvázání pracovního poměru	142

9.4	Další okolnosti pracovního poměru	143
9.4.1	Pracovní doba a doba odpočinku	143
9.4.2	Dovolená	144
9.4.3	Odměňování za práci	145
9.4.4	Překážky v práci	146
9.5	Dohody o pracích konaných mimo pracovní poměr	147
9.6	Další oblasti pracovního práva	148
9.6.1	Bezpečnost a ochrana zdraví při práci (BOZP, OSH)	148
9.6.2	Pracovní podmínky	148
9.6.3	Sdružování a zastupování zaměstnanců, kolektivní vyjednávání	148
	Glosář	150
	Prameny	153
	Vzorový test	155

Seznam obrázků

Obrázek 2.1 Druhy živností	37
Obrázek 2.1 Dělení obchodních korporací	49
Obrázek 4.1 Zajištění a utvrzení závazků	79
Obrázek 5.1 Systematika ochrany spotřebitele	89
Obrázek 7.1 Systematika ochrany hospodářské soutěže	110
Obrázek 7.2 Příklad užití srovnávací reklamy	115
Obrázek 7.3 Vyvolání nebezpečí záměny	115

Seznam tabulek

Tabulka 1.1 Odlišnosti mezi právem veřejným a soukromým	20
Tabulka 2.1 Příklady podnikání dle zvláštních zákonů	36
Tabulka 2.1 Příklady zápisů do obchodního rejstříku a jejich právní povaha	39
Tabulka 3.1 Rozdíly mezi osobní a kapitálovou obchodní společností	49
Tabulka 3.2 Srovnání obchodních společností	65

Seznam zkratk

OSŘ	zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů
OZ	zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů
ZOK	zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních korporacích, ve znění pozdějších předpisů
ZOS	zákon č. 634/1992 Sb., o ochraně spotřebitele, ve znění pozdějších předpisů
ZoZ	zákon č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti, ve znění pozdějších předpisů
ZP	zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce, ve znění pozdějších změn
ŽZ	zákon č. 455/1991 Sb., živnostenský zákon, ve znění pozdějších předpisů

Značky a symboly v učebním textu

Struktura distančních učebních textů je rozdílná již na první pohled, a to např. v zařazování grafických symbolů – značek.

Specifické grafické značky umístěné na okraji stránky upozorňují na definice, cvičení, příklady s postupem řešení, klíčová slova a shrnutí kapitol. Značky by měly studenta intuitivně vést tak, aby se již po krátkém seznámení s distanční učebnicí dokázal v textu rychle a snadno orientovat.

Definice

Upozorňuje na definici nebo poučku pro dané téma.

Příklad

Označuje příklad praktické aplikace učiva včetně řešení.

Otázky k procvičení a úkoly

Označuje otázky a úkoly s postupem řešení na konci kapitoly.

Klíčová slova

Upozorňuje na důležité výrazy či odborné termíny nezbytné pro orientaci v daném tématu.

Shrnutí kapitoly

Shrnutí kapitoly se zařazuje na konec dané kapitoly. Přehledně, ve strukturovaných bodech shrnuje to nejpodstatnější z předchozího textu.

Předmluva

Publikace *Právo pro personalisty a manažery* je aktualizací a rozšířením publikace B. Vlachové *Právo pro podnikatele*, vydané na VŠEM v roce 2020. Navazuje na znalosti studentů získaných při studiu základních právních pojmů a institutů. Tyto znalosti dále prohlubuje a rozšiřuje, a to zejména ve vztahu k činnostem v oblasti řízení podniků a lidských zdrojů. Zahájení podnikání a provozování obchodní činnosti se totiž bez povědomí o platném právu dělat nedá. Spoléhat se přitom plně na profesionální právní služby je zejména při zahájení podnikatelské činnosti obtížné, neboť by se v takovém případě jednalo o významnou položku z hlediska provozních nákladů.

Předkládaná publikace si klade za cíl umožnit podnikatelům, nebo osobám, které o zahájení podnikatelské činnosti teprve uvažují, získat orientaci při volbě vhodné právní formy pro podnikání. V některých případech je výhodnější podnikat jako osoba samostatně výdělečně činná, jindy je naopak nezbytné založit obchodní společnost. Stěžejní je pak otázka výběru vhodné právní formy obchodní korporace.

Navazují kapitoly týkající se obchodních závazků, tedy zejména smluvních vztahů, vhodného zajištění plnění povinností ze smlouvy, jakož i popis nejběžnějších smluvních typů. Závazky při podnikání však mohou vzniknout i na základě jiných právních jednání, než je uzavření smluvního vztahu. Může se jednat například o odpovědnost za způsobenou škodu, nebo bezdůvodné obohacení.

Jedním ze základních předpokladů svobodného podnikání je existence hospodářské soutěže a její zákonná ochrana. Hospodářská soutěž je chráněna jak prostřednictvím veřejného, tak prostřednictvím soukromého práva. V této publikaci je poukázáno zejména na soukromoprávní prostředky ochrany hospodářské soutěže, která se označuje jako právo proti nekalé soutěži.

Poslední část původní publikace *Právo pro podnikatele* byla věnována řešení sporů. Nejčastější je přitom řešení sporů soudní cestou, která však rozhodně není nejefektivnější. Jsou tedy představeny i alternativní způsoby řešení sporů, a to jak ve vztahu ke sporům mezi podnikateli, tak ve spotřebitelských sporech.

Pro účely tohoto vydání byla publikace doplněna o exkurs do oblasti pracovního práva, který představuje základní pracovněprávní instituty a jejich vzájemné vztahy a souvislosti. Činí tak s vědomím, že personalisté, ale i manažeři, by ovšem měli o aktuálním pracovním právu mít hlubší znalosti, než jaké jim tento krátký exkurs může poskytnout, a že se jim tedy důrazně doporučuje intenzivnější a specializované studium pracovního práva, k němuž tento exkurs může být vhodným prvním krokem.

Neplatí-li z textu něco jiného, pracujeme v tomto učebním textu se zněním právních předpisů platným a účinným ke dni 1. 8. 2024.

JUDr. Mgr. Barbora Vlachová, Ph.D. a JUDr. Bc. Peter Brezina, Ph.D.
srpen 2024

1

kapitola

Úvod do práva pro podnikatele

1. kapitola

Úvod do práva pro podnikatele

Úvod

V úvodní kapitole bude především definováno, co je právo a jak právo ovlivňuje každodenní činnost podnikatele, ale i manažera či personalisty. Právo je státem vytvářený normativní systém, jehož dodržování je vynucováno ze strany veřejné moci. Pro studium práva a pochopení jeho vlivu na podnikatelskou činnost je nutné se především orientovat v základních právních pojmech. V této kapitole budou zopakovány elementární principy, na nichž je český právní řád vystaven. Závěrem první kapitoly popíšeme, proč je důležité, aby se v právu orientovali jak podnikatelé, tak i další osoby, které působí jako ekonomové nebo manažeri.

Cíle kapitoly

- Seznámit se s právem jako nejdůležitějším normativním systémem.
- Zopakovat si základní právní pojmy a principy.
- Zorientovat se v systému českého právního řádu.
- Pochopit důležitost znalosti práva pro podnikatele.

1.1

Co je právo?

Znalost základních právních pojmů a principů je pro podnikatele nezbytná, neboť celé podnikání a související činnosti podnikatele se uskutečňují na základě a v mezích daných právním řádem.

Nabízí se otázka, co vlastně právo je. Odpovědět na ni není úplně snadné, neboť se jedná o pojem mnohorozměrný a s více významy (Gerloch, 2017, s. 21). Pro účely této publikace však budeme pracovat s následující definicí.

DEFINICE

Právo

Právo je v moderní společnosti nejdůležitější normativní systém. Právní normy regulují chování člověka ve společnosti a jejich dodržování je vynutitelné státní mocí.

Právo chrání nejen jednotlivce, ale i celou společnost. V moderní demokratické společnosti vytváří právní normy státy, resp. jejich zákonodárné a jiné normotvorné orgány (např. parlamenty, ale také vláda a ústřední orgány státní správy, orgány místní samosprávy apod.). Právo aplikují a o právech a povinnostech jeho adresátů tak rozhodují orgány moci výkonné (např. policie či správní orgány). K dohledu nad touto aplikací, rozhodování o nejdůležitějších záležitostech a k řešení sporů pak slouží orgány moci soudní (představované typicky nezávislými a nestrannými soudy).

Právo není statické, nýbrž se neustále mění a vyvíjí. Platí to i tam, kde jsou jeho základními prameny právní předpisy, které by mu měly propůjčovat větší stabilitu. To se někdy daří – ať již proto, že změna takového předpisu není snadná (např. u Ústavy ČR), nebo proto, že zákonodárce do dané oblasti nechce příliš zasahovat (např. občanský zákoník z roku 2012, za prvních 10 let své účinnosti změněn pouze několikrát). Někdy je však naopak jeho vývoj překotný, jak můžeme pozorovat u jiných stěžejních právních předpisů, které jsou novelizovány i několikrát do roka (příkladem budiž v letech 2023 a 2024 zákoník práce). Tato hypertrofie právního řádu samozřejmě není žádoucí, neboť se tím ztrácí přehlednost právního řádu a zhoršuje se obecné právní vědomí (Novotný, 2016, s. 619).

Ani v moderní společnosti právo není jediný existující normativní systém – těmi jsou také např. náboženství či morálka. Záleží přitom na daném jedinci i na společnosti jako takové, který z normativních systémů má rozhodující hodnotu. Někdy se říká, že „právo je minimem morálky“. To není zcela přesné – řada právních norem je z hlediska morálky indiferentních. Tam však, kde se právo a morálka překrývají, vskutku bývají morální normy přísnější než normy právní; na druhou stranu je sankcí za nedodržení morálních norem vesměs pouze odsouzení takového jednání ze strany společnosti.

